(Foto: Sebastià Torrens)

Pujada al puig des Tossals Verds

Paratge natural de la Serra de Tramuntana

CATALÀ

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Medi Ambient
i Mobilitat

Obra Social "la Caixa"

Pujada al puig des Tossals Verds

Finques públiques de Cúber, coma des Prat i Tossals Verds

El puig des Tossals Verds, amb 1.118 metres d'altura, és la tercera muntanya més alta de la Serra de Tramuntana, una talaia privilegiada des d'on tindrem unes de les millors vistes panoràmiques de gran part de la Serra i el pla de Mallorca. Els seus vessants de tramuntana i mig-jorn tacats de vegetació i el contrast amb les muntanyes dels voltants més pelades i grisoses, són els que han originat l'adjectiu "verds" d'aquest puig.

Dificultat: Mitjana - alta.
Recorregut aproximat: 4,52 quilòmetres (anada i tornada)
Durada: 3 hores i 30 minuts Si volem arribar fins a la font des Prat, afegirem 40 minuts més per anar a la font i tornar.

El camí fins al coll des Coloms està fitat amb senyals del GR-221 que va en direcció al refugi de Tossals Verds. El darrer tram de camí és de pujada forta fins arribar al cim (1 hora), trobarem fites de pedra i ens hi hem de fixar per no perdre el camí. S'ha de dur calçat de muntanya.

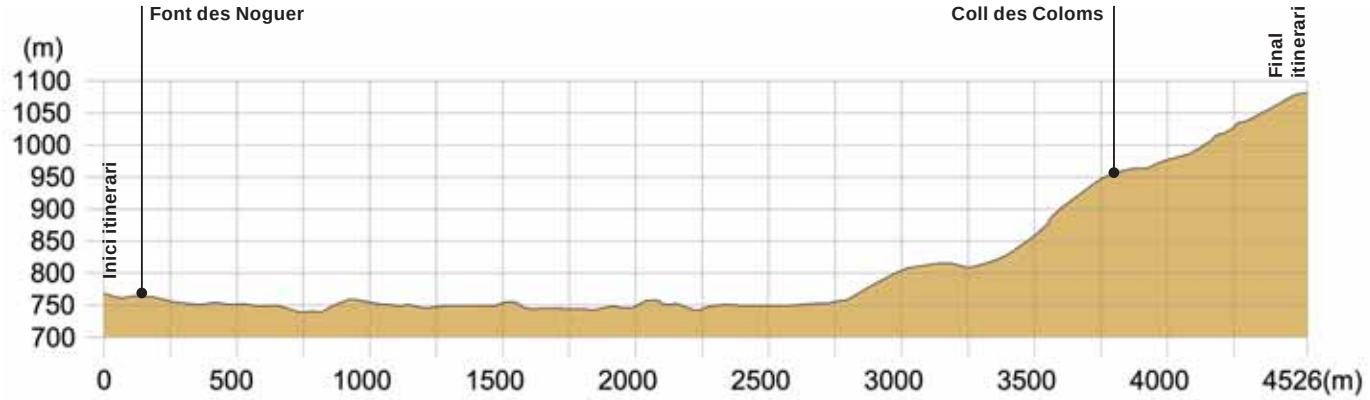

Gorg blau (Foto: Rafel Mas)

1. El coll des Coloms

Camí empedrat (Foto: Rafel Mas)

L'inici d'aquest itinerari es troba al punt quilomètric 33,750 de la carretera Ma-10 (Andratx-Pollença), just devora de l'àrea recreativa de la font des Noguer. Caminarem aproximadament uns 40 minuts anant per la banda esquerra de la canal que transvasa aigua des del Gorg Blau a l'embassament de Cúber, i travessarem fins a 4 pontets de fusta; ignorarem i deixarem a la nostra dreta 3 ponts de ciment que travessen la canal. Quan arribem al quart pont de ciment l'hem de travessar i passar per un portell de fusta.

En aquest punt, ens endinsam dins d'una clapa d'alzinar. Ara, el nostre camí mostra evidències d'un antic empedrat i, poc temps després d'un portell de pedra, caminarem per un tram amb un empedrat ben conservat. A dins de l'alzinar, amb sotabosc de romaní (*Rosmarinus officinalis*) i ginebró (*Juniperus oxycedrus*), potser ens rebrà el cant del ferrerico (*Parus major*) o el pinsà (*Fringilla coelebs*). Trobam diversos rotlos de sitja i el camí pren costa avall i en uns 20 minuts ens situam a la cruïlla on comença la pujada al puig des Tossals Verds. Som ara al coll des Coloms.

Romaní (Dibuix: Vicenç Sastre)

2. Es Frare o es Pa de Figa

Prenem el camí que surt cap a la dreta i ascendim un pendent pronunciat per dins d'un alzinar espès i fosc. Trobarem dins el bosc les restes d'un antic forn de calç, molt tapat de terra, i passarem entre un rotlo de sitja i una barraca de carboner. En haver passat uns 20 minuts, voltarem pel costat esquerre d'un penyalot de color clar que destaca dins el paisatge i és anomenat es Frare o es Pa de Figa.

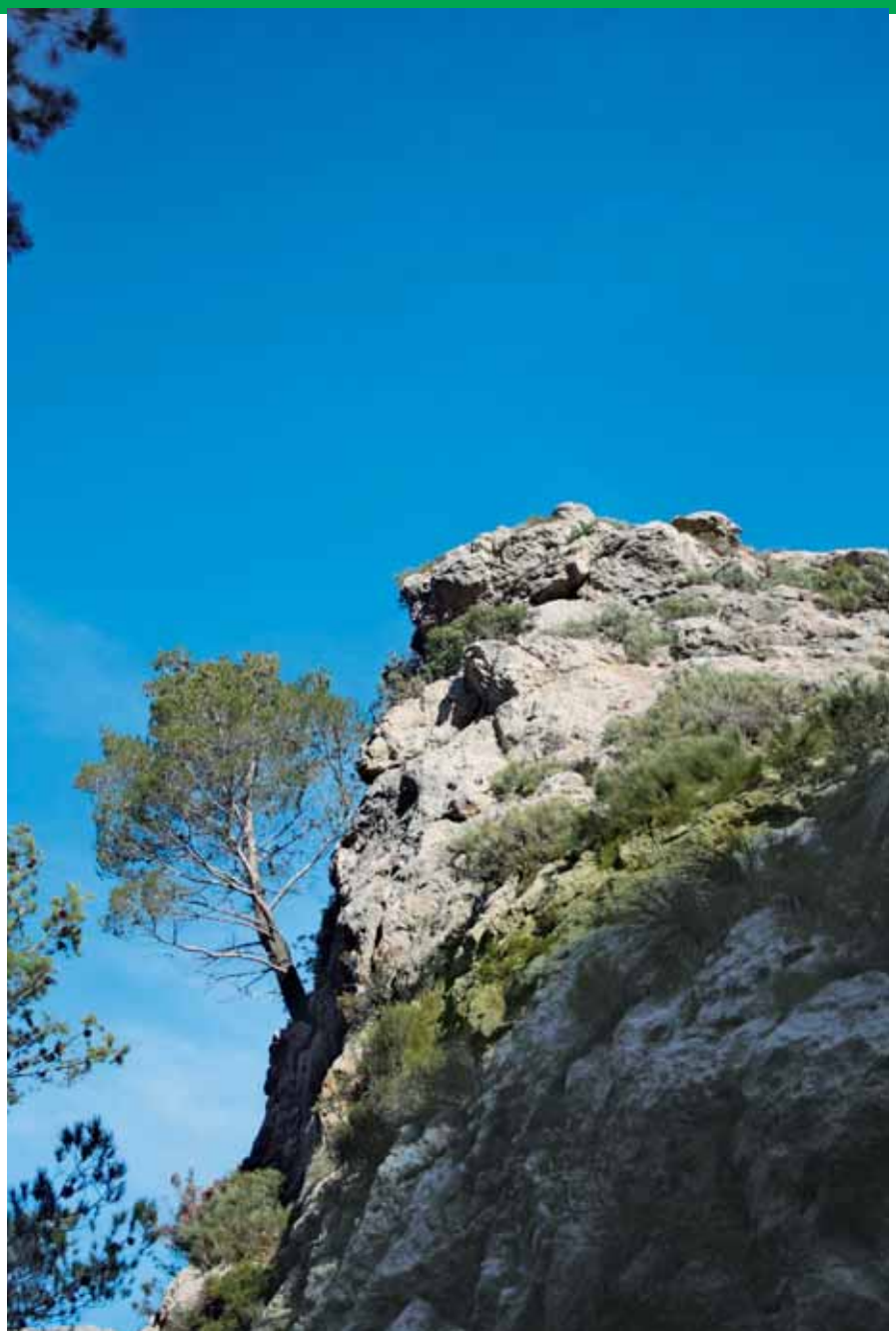

Es Frare o es Pa de Figa (Foto: Rafel Mas)

La casa de neu des Tossals

Quan el bosc s'acaba arribam al pla des Clot de sa Neu, on trobam, a la dreta del tirany per on caminam, una casa de neu imponent. Amb uns 20 metres de llargària, és una de les més grosses que podem admirar a la Serra. Està situada a uns 955 metres d'altitud i està conformada per unes altes parets que aprofiten un fondal o pou, per donar lloc a la casa de neu. És per això que també rep el nom de pou de neu de Tossals. És freqüent trobar les cases de neu excavades a zones de terra blana i de pedreny, però en alguns casos, com aquest de Tossals, aprofiten concavitats naturals de la roca, pous naturals. Adossades a aquesta construcció trobam unes parets de pedra seca que complien la tasca de fer acumular la neu per posteriorment poder arreplegar-la amb facilitat i tirar-la al pou.

3. Penyals de rotabocs i pomeres bordes

El nostre camí avança en forma de tirany, pels faldes del puig, per entre romaní i peterrells (*Erica multiflora*). De forma aïllada trobam ginebrons i pins (*Pinus halepensis*) modelats pel vent i les cabres. Si param atenció, a les parets més inaccessibles del puig, hi trobam alguns exemplars de rotaboc (*Acer opalus* subsp. *granatense*) i de pomera borda (*Sorbus aria*). Aquesta darrera pot arribar a tenir un port arbori quan disposa de condicions favorables, però a les nostres contrades just presenta un port arbustiu. Ambdues espècies s'han vist relegades a les escletxes ombrívoles de penyals i són un vestigi de boscos caducifolis de temps més pretèrits quan el clima era més fred.

Pomera borda (Dibuix: Vicenç Sastre)

En arribar a un petit collet ens restaran ja només 20 minuts fins al cim. En aquesta zona hem de posar esment ja que el camí és un tirany poc marcat i fitat només amb petits munts de pedra. Aquí la vegetació es torna escadussera i domina l'aritja baleàrica (*Smilax aspera* subsp. *balearica*), amb qualque exemplar aïllat d'estepa joana (*Hypericum balearicum*), que aprofiten l'escàs sòl present entre les escletxes i el pedreny. Ambdues espècies són endèmiques de les Balears. Si ens fixam en el terreny, delata l'efecte erosiu de la pluja i de les fractures ocasionades a les roques per la neu i el gel.

Aritja baleàrica al cim de Tossals (Foto: Rafel Mas)

4. El cim de Tossals, una talaia privilegiada

A dalt del puig des Tossals Verds (1.118 m) podem admirar una de les millors panoràmiques de 360 graus de l'illa. El Puig Major de Son Torrella, la muntanya més alta de Mallorca (1.445 m), amb instal·lacions militars al seu cim, ens servirà per orientar-nos. Just davant seu tenim el morro d'Almallutx i, a la seva dreta, el puig de ses Vinyes; més cap a la dreta, cap al nord-est, el puig de Massanella, i a continuació, el punxegut puig de n'Ali, una panoràmica sobre la badia d'Alcúdia i, al fons de tot, el cap de Ferrutx. Cap al sud-est se'ns obre el pla de Mallorca i a continuació i en primer terme s'alcen el puig de s'Alcadena i el d'Alaró, ambdues muntanyes de parets verticals i gairebé bessones. I si el dia és clar abastarem amb claredat la ciutat de Palma i l'illa de Cabrera. Cap a ponent queden els puigs que conformen la ruta coneguda en el món excursionista com "els tres mils de Mallorca", aprofitant el joc de paraules que s'obté amb les seves alçades corresponents: sa Rateta (1.113m), na Franquesa (1.067) i puig de l'Ofre (1.093m) (vegeu fotografia). Una mica més enllà, albiram la serra d'Alfàbia i al fons, ben lluny, el puig des Teix.

Sa Rateta, Na Franquesa. l'Ofre i serra d'Alfàbia (Foto: Rafel Mas)

5. Els avencs, grans engolidors

Els avencs són obertures naturals de la terra, com a grans albellons per on s'escola l'aigua. Aquestes cavitats de morfologia molt diversa solen ser gairebé sempre verticals o molt inclinats, i poden arribar a grans profunditats.

Els avencs són característics dels terrenys calcaris. El seu origen es troba a les fissures que s'han anat eixamplant per la dissolució de la roca. Alguns, com l'avenc des Tossals són de gènesi nivocàrstica; és a dir, es formaren en el passat geològic per les fractures provocades per la concentració localitzada de neu i la dissolució posterior de la roca calcària.

Al massís de Tossals hi ha bastants d'avencs: a partir dels 1.000 metres d'altitud en trobam 6, encara que de dimensions reduïdes. Entre ells destaquen l'avenc des Benavenguts, de 78 metres de fondària, i l'avenc des Tossals, de 40 metres de desnivell, important perquè a la seva entrada viu una important associació de plantes hepàtiques i molses, conegudes popularment com herba fetgera i verdet.

Rellar prop dels avencs de Tossals i des Benavenguts(Foto: Rafel Mas)

6. Les flors blanques de l'assa

La font de Massanella raja tot l'any, i això permet observar pels voltants espècies curioses que necessiten d'aquestes condicions especials. Durant l'hivern i la primavera potser serem afortunats i veurem alguns exemplars florits d'assa (*Leucojum aestivum* subsp*. pulchellum*). Cada any brosten fulles noves i al final d'una llarga tija pengen les seves flors, que són d'un color blanc immaculat amb una taca de color verd a l'extrem de cada un dels seus 6 pètals. Aquesta herba apareix any rere any a la vorera del torrent, allà on hi ha un gruix de terra bona i humida, i la resta de temps roman baix terra en forma de bulb.

Assa (Dibuix: Vicenç Sastre)

7. La font des Prat i la canaleta de Massanella

De tornada al coll des Coloms, podem arribar, si ens ve de gust, fins a la font des Prat. Dirigirem les nostres passes cap al sud-est, el camí que es dirigeix cap a la nostra dreta, baixant del puig des Tossals. Deixam a la dreta un rotlo de sitja i un poc més enllà, després d'una petita torrentera, el camí descendeix i fa dos revolts ben pronunciats. Trobarem un indicador de fusta que ens orienta cap a la font. Deixam enrere diversos rotlos de sitja i als pocs minuts de passar vora un tancat de pedra per al bestiar haurem arribat a la font. Aquesta caminada ens suposarà uns escassos 20 minuts addicionals.

La font des Prat porta a la seva entrada una indicació escrita sobre el ciment: "Font de Massanella". La mina és alta i poc pregona, amb l'entrada tancada amb una barrera metàl·lica. Des d'aquí surt una canal coberta de lloses de pedra: és l'inici de la canaleta de Massanella.

La canaleta, que es va acabar de construir l'any 1750, va ser un disseny de Jacint Josep Montserrat Fontanet i Llebrés, natural de Lloret de Vistalegre, i majoral de la finca de Massanella. Aquesta meravella de l'enginyeria va fer arribar l'aigua fins a les cases de Massanella, després de recórrer uns 11 quilòmetres de canal i un desnivell de 600 metres. L'any 1982 la font es va entubar i actualment abasta d'aigua el poble de Mancor.

Font des Prat (Foto: Rafel Mas)

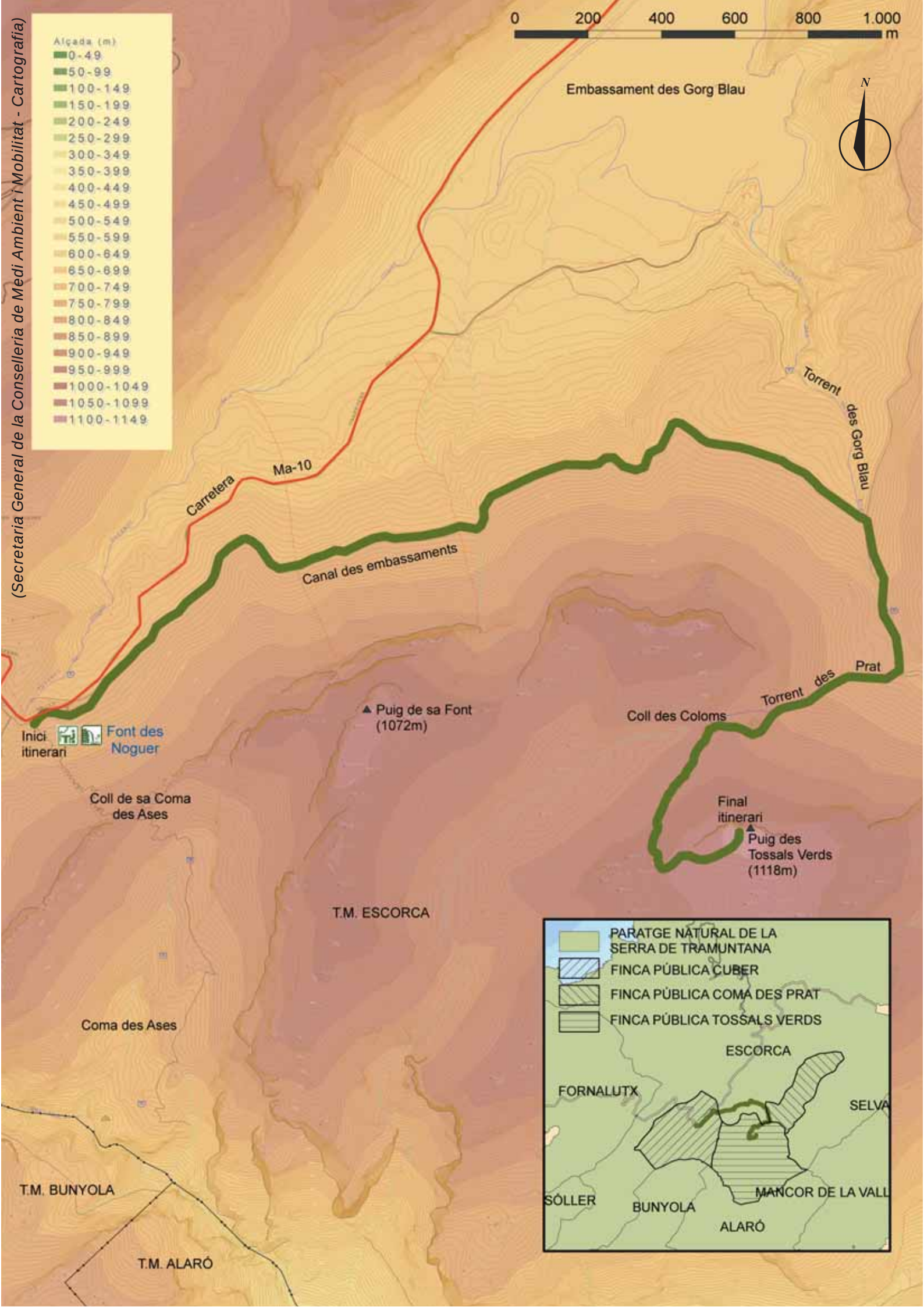
(Secretaria General de la Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat - Cartografia)
Alçada (m)
0-49
50-99
100-149
150-199
200-249
250-299
300-349
350-399
400-449
450-499
500-549
550-599
600-649
650-699
700-749
750-799
800-849
850-899
900-949
950-999
1000-1049
1050-1099
1100-1149
0 200 400 600 800 1.000 m
N
Embassament des Gorg Blau
Torrent des Gorg Blau
Carretera Ma-10
Canal des embassaments
Torrent des Prat
Puig de sa Font (1072m)
Coll des Coloms
Inici itinerari
Font des Noguer
Coll de sa Coma des Ases
Final itinerari
Puig des Tossals Verds (1118m)
T.M. ESCORCA
Coma des Ases
T.M. BUNYOLA
T.M. ALARÓ
PARATGE NATURAL DE LA SERRA DE TRAMUNTANA
FINCA PÚBLICA CUBER
FINCA PÚBLICA COMA DES PRAT
FINCA PÚBLICA TOSSALS VERDS
ESCORCA
FORNALUTX
SELVA
SÓLLER
BUNYOLA
MANCOR DE LA VALL
ALARÓ